

El front de Síria: esperant a morir a Alep

Als barris exteriors de la ciutat comença un desert fantasmal. Els carrers i els edificis mig destruïts són buits i els únics sons provenen de rètols de metall que es mouen amb el vent i el tro ocasional d'artilleria distant.

L'est d'Alep ha estat pràcticament abandonat, així com la majoria dels districtes residencials situats lluny del front. Aquells que es van quedar a la ciutat prefereixen concentrar-se just darrere les línies de batalla, que no s'han mogut en els últims dos anys. Paradoxalment, la gent se sent més segura vivint dins de l'abast del tanc enemic i el foc de franc-tiradors. Aquestes són les regles d'Alep.

Les raons són pragmàtiques. D'una banda, les plantes baixes dels edificis al llarg del front encara ofereixen certa protecció contra els projectils d'artilleria. Més important, però, és el fet que aquí no cauen *baramils*, les bombes de barril de mitja tona que els helicòpters deixen caure des de molt amunt. Les bombes són mortalment efectives, però tan imprecises que la Força Aèria Siriana s'absté de fer-les servir massa a prop de les seves pròpies tropes.

A la resta de l'est d'Alep, però, tot s'hi val. Plenes d'explosius i metralla, les bombes poden destruir edificis sencers i l'exèrcit sirí ja n'ha provat diversos models. Algunes fins i tot inclouen tancs de gasolina per començar incendis quan es detonen; d'altres són tan pesades que cauen dels helicòpters en petites curenyes.

Els helicòpters apareixen al matí i a la tarda, cap a les mateixes hores, i fan cercles a altituds de 4.000 a 5.000 metres, poc més que petits punts al cel fins que deixen caure la seva càrrega. El so de les bombes caient només es pot sentir segons abans de l'impacte: prou temps per saber que estàs a punt de morir, però no de fugir. I encara que n'hi hagués, els refugis eficaços són un bé escàs. No queda ningú que dispari als helicòpters des de terra. Seria inútil: els helicòpters volen massa alt per als vells canons antiaeris russos dels rebels sirians.

Quedar-se i esperar. Les regles d'Alep són inquietants. És com si algú

Les tropes de Baixar al-Assad tenen el control de l'oest d'Alep i deixen caure bombes de barril a la part oriental cada dia. La mort sempre és present. 'Der Spiegel' ha passat una setmana en el que s'ha convertit en una ciutat fantasma.

s'hagués inventat un experiment assassí: què fa la gent quan la mort pot ploure del cel en qualsevol moment? Gairebé el 90 per cent dels habitants han fugit des de finals de 2013, quan va començar el bombardeig sistemàtic. Des d'aleshores, els explosius s'han cobrat la vida d'un total de 2.500 persones. Però, no obstant això, entre 200.000 i 300.000 persones continuen vivint a la meitat oriental de la ciutat.

Alguns diuen que no volen marxar, i d'altres diuen que no poden. També hi ha els qui afirmen que provar d'escapar és inútil. Si la mort té una cita amb ells, es trobarà amb ells, expliquen. Si no, no. Així que es queden i esperen.

Tres anys i mig després de l'inici de la revolta contra la dictadura de la família

Enormes extensions de la ciutat d'Alep són inhabitables, ja que els edificis residencials són o bé

Al-Assad, i dos anys després que comencessin els enfrontaments al voltant d'Alep, la ciutat es divideix en dues. El règim siríà controla els barris més rics a l'oest, juntament amb les seues d'intel·ligència i militars. Uns dos milions de persones s'amunteguen en aquella meitat de la ciutat. Molts van fugir de l'est cap a l'oest, desesperats per escapar de la perspectiva d'una mort caiguda del cel.

A l'est és difícil dir qui controla el que queda de la classe mitjana i els barris pobres, a més d'una gran part del centre històric de la ciutat. Al principi només hi havia unes quantes brigades rebels. Després hi va haver més de 400 petits grups rebels. Ara hi ha mitja dotzena de brigades grans. El grup islamista radical Estat Islàmic també hi era, però el van expulsar. No hi ha un govern central a la part est de la ciutat, però hi ha un consell de la ciutat, unitats de policia i voluntaris de protecció civil que actuen després dels bombardejos per recollir els morts i rescatar els que han quedat atrapats.

a terra o bé molt malmesos.

Aquest mes, els rebels van aturar militants de l'Estat Islàmic poc abans d'arribar a la ciutat de Maraa, a uns 40 quilòmetres al nord d'Alep. Les tropes d'Al-Assad, per la seva banda, només han d'avançar uns quants quilòmetres, repel·lir els rebels i tancar el seu cercle al voltant d'Alep. Aleshores estarien en una posició en què podrien fer morir de fam la part oriental de la ciutat.

La situació és dramàtica, i ho ha estat durant mesos. Les notícies constants de batalles, territori guanyat i recessos arriben a la ciutat fantasma, però semblen notícies silenciades, llunyanes. Quan no hi ha un tiroteig, la ciutat és inquietantment tranquil·la, els residents fan la seva vida en silenci. No se senten els sons habituals: trànsit, veus, música, ocells.

La dona de negre. Comença la primera setmana de setembre i tothom continua viu: Abu Abdu Zakarias, propietari d'una botiga, la seva jove veïna Samar Hiyasi, Muhsin, un electricista, una dona vestida de negre i 12 treballadors del barri obrer de Haidariya. 16 persones de diverses parts de la ciutat que, el matí d'aquest dilluns, no tenen res més en comú a part del fet que encara són a Alep.

Dilluns a la tarda, les ràdios de la policia rebel i els equips de protecció civil van començar a crepitjar. Aquestes són les institucions que mantenen un cert ordre al mig de l'infern. Una dona camina pel pont Sachur, una carretera deserta. Caminar-hi és potencialment mortal. "Déu meu, què hi fa, allà?" diu algú per la ràdio. "Deu estar boja!"

Sota el pont, encara és segur i el ciment gruixut ofereix recer a una de les últimes estacions de taxi de la ciutat, així com als venedors de fruita. Els franc-tiradors, però, tenen la part superior del pont en el punt de mira. Barricades d'autobusos cremats i runes proven de dissuadir la gent de seguir la ruta. Però la dona de negre eludeix les barricades i comença a caminar pel pont.

La primera bala triga pocs segons a creuar l'aire. Les veus de la ràdio es tornen més agitada a mesura que els trets continuen. "Què hem de fer? Tornar els trets? No, això només els provocaria. Déu meu..." La dona es doblega i després continua caminant. Hi ha un setè tret i després el vuitè. La dona cau a terra.

Ningú no sap què feia allà. Recollint bosses de plàstic per vendre-les? O pot-

ser volia que la matessin? O simplement havia perdut el seny? La gent arronsa les espatlles. Ningú no sap com es deia. Recuperen el seu cos en la foscor, i després es perd el seu rastre.

"Encara som vius, però durant quant de temps? Un dia, una setmana? Som els morts vivents, com aquelles criatures de les pel·lícules, zombis!", diu un voluntari de defensa civil de guàrdia. "Sí, zombis! Vols el cafè amb sucre o sense?" L'est d'Alep és una ciutat de zombis cortesos, un lloc esgarrifós que sembla massa cansat per desesperar-se.

Dilluns, Zakarias s'havia pres el cafè al jardí, com cada matí. Aquest sastre de 60 anys viu sol a la seva casa centenària. Solia portar una botiga, que havia llogat, però el llogater ara és mort. Zakarias s'ocupa de les plantes dels voltants del pou del pati interior. Sol anar a visitar el seu vell amic Johannes al matí i li porta una gerra d'aigua freda de la nevera.

Una manera poc habitual de morir.

Dimarts al matí a les nou, Zakarias torna a beure cafè al pati. Quan de sobte el xiulet d'una bomba, corre cap a la seva habitació, esperant que allà estarà fora de perill. Però és la direcció equivocada. La bomba no és gran, però impacta sobre l'home i destrueix la meitat de casa seva i la de la seva veïna Samar Hiyasi, de 38 anys, vídua d'un empleat del mercat de valors mort fa cinc anys, diuen els veïns. Per causes naturals, afegeixen, com si fos una manera poc habitual de morir.

Zakarias podria haver sobreviscut si hagués saltat al seu celler de l'altra banda del pati, igual com la seva veïna. Els voluntaris de protecció civil, que arriben amb un generador, un martell pneumàtic i eines per tallar ferro, la troben ràpidament. Però tarden dues hores a obrir-se pas entre les runes per arribar al cos de Hiyasi. Dues boles d'acer, una de la mida d'una cirera i l'altra tan gran com una nou, estan incrustades en el que queda del seu crani. Els han posat a la bomba per augmentar el seu poder destructiu.

A mesura que els homes continuen cavant, apareix Johannes, el vell amic de Zakarias. Algú li explica què ha passat. Ell assenteix amb el cap. Sense crits, sense ulls esbatanats per l'horror, sense sorpresa, res. Només un moviment de cap. Compra una mica de pa i torna a casa, l'última llar d'avis catòlica a l'est d'Alep, la Maison de Repos Saint-Elie.

El bombardeig sistemàtic de l'est d'Alep per les tropes del règim va començar a final del 2013. D'aleshores ençà 2.500 persones han mort en les explosions.

“He d’escombrar el pati”, diu mentre s’allunya, i afegeix, amb la mateixa veu suau, que ja s’havia imaginat què havia passat. Primer va ser l’explosió, i després Zakarias no li va portar l’aigua. “Ara també és mort”, va pensar.

A Saint-Elie encara hi ha set residents. Els altres han marxat o han mort, i ara Johannes, de 75 anys, és un dels dos més joves. Magi Anastos, que seu a l’ombra a clapes dels arbres del pati davant d’una estàtua de color blau cel de Jesús, té 80 anys. Els residents, alguns dels quals han viscut aquí durant 20 anys o més, havien pensat que aquests últims anys de la seva vida serien tranquils.

Sobreviure al “front fred”. I fan tot el possible per aferrar-se a aquesta esperança. Però no és fàcil. El seu edifici, amb un pati interior idíl·lic on Johannes cada dia recull les fulles caigudes, està directament en la línia del front. La terra de ningú comença tot just al darrere. “En realitat, ningú no té res en contra nostre”, diu Joseph Chidiac, també de 75 anys, que va estudiar teologia durant un parell d’anys i ara ofereix serveis religiosos improvisats cada diumenge i té cura dels dos residents enllitats. “Però quan a l’hivern vaig pujar a la teulada per reparar el tanc d’aigua, un franc tirador de l’exèrcit immediatament va començar a disparar. Li vaig cridar que parés. Després d’allò, la relació amb ell va millorar, i després

d’un temps fins i tot ens sabíem el seu nom, Abu Jafir.” Però ara els residents estan preocupats: “Abu Jafir va rebre un tret i no coneixem el seu substitut.”

Johannes i Joseph van lligar el primer dels morts a un carro i el van empènyer a través de les línies de batalla fins on vivia la seva família, a l’altra part d’Alep. “Però això ja no és possible.” Qualsevol dels residents que mori ara, serà enterrat al jardí del pati interior.

“Hi ha prou espai per a tots nosaltres. Però esperem la misericòrdia de Déu, que ens donarà una mica més de temps”, diu Joseph. Els seus fills, com la majoria de cristians, viuen a l’oest, també prop del front. El seu fill petit Fadi va morir fa dos mesos per un projectil de morter disparat pels mateixos rebels que de vegades porten pa i te als residents de Saint-Elie. “Què puc dir?”, sospira.

Johannes s’aixeca per recollir algunes branques que han caigut sobre les rajoles. Hi ha una explosió a prop. Ningú no mira cap amunt. Joseph obre la sala d’estar i assenyala una forat al sostre, on un projectil de morter va impactar a l’hivern. “Havíem seguit allà mitja hora abans. És on prenem el cafè de la tarda.”

Diu que va ser un senyal de Déu que se salvessin. Com la majoria d’habitants de la ciutat que amb prou feines han sobreviscut a un atac, veu l’obra de Déu en les petites diferències, mesurades en minuts i metres, que li van salvar la vida.

Ara, a l’estiu, Joseph, Johannes, Magi i els altres dos residents que encara poden caminar seuen al pati meticulosament escombrat cada nit, escoltant els cants que criden els dos bàndols. “Allahu akbar”, criden els rebels; “Baixar akbar”, responen els soldats. Sembla que sigui una disputa interminable sobre qui és més poderós, Déu o el president Assad.

Un balcó esbiaixat. Els cinc ancians s’han tornat bons reconeixadors dels dialectes dels combatents de l’altre bàndol. “Fins fa un mes, constantment se sentien iraquians per aquell costat”, diu Johannes. “Però ara se n’han anat”, diu Magi. “I els libanesos també”, afegeix Joseph.

Seria mentida dir que els combats al voltant d’Alep s’han calmat al cap de dos anys. Tot i això, el nombre de combatents al front de batalla s’ha reduït. Fins fa uns mesos, el règim encara tenia més de 1.000 militants iraquians al seu costat, juntament amb combatents ferotges de Hezbollah del Líban i mercenaris de l’Afganistan, una aliança xiïta que des de llavors ha desaparegut gairebé del tot. Els iraquians han tornat a casa, ara que l’Estat Islàmic amenaça Bagdad, mentre que Hezbollah ha enviat els seus soldats a Damasc. D’altra banda, a l’agost els rebels van enviar milers de combatents d’Alep al nord per aturar els avenços dels militants de l’Estat Islàmic. Les línies del front s’han congelat i cap de les dues

parts no es mou. Els residents locals s'hi refereixen com a "front fred."

Poc després de les 9 del matí de dimecres se sent el so de rotors seguit d'una explosió, i les parets a centenars de metres de distància tremolen. Un vent lleuger transporta un núvol gegantí de pols pel cel. Al carrer buit, una dona que porta dues bosses de plàstic camina amb calma en direcció on s'ha produït l'impacte, i ni tan sols alenteix el pas.

No és lluny del lloc, ha de recórrer l'ampli carrer Akjul i després a l'esquerra. La majoria d'edificis són plens de forats de bala i les cortines voleien a través de finestres trencades. Els edificis es mantenen drets, però gairebé tots són buits. En un balcó esbiaixat, un home rega les plantes i mira cap avall.

Una lleugera capa de pols s'ha assentat a la zona. Només uns minuts després de l'impacte, un home cobert de pols blanca va a buscar una mica d'aigua, cantant en veu baixa, i renta la seva motocicleta, que miraculosament es manté intacta. "L'he sentit!", diu Muhsin, un electricista que s'ha unit als rebels. Es refereix al breu xiulet d'abans de l'impacte. En l'últim minut, s'ha posat al llindar d'un edifici de formigó. Ha tingut sort, perquè la bomba ha caigut al cràter format per una bomba anterior, i la seva força explosiva s'ha reduït. Muhsin s'acosta a les runes, gira a la dreta, compta els cossos al pati adjacent i es plany: "N'han mort tres".

Controlar el subministrament d'energia.

Es refereix als pollastres; els altres han sobreviscut a l'explosió. Minuts més tard, després de netejar la seva motocicleta, Muhsin seu amb els altres homes al soterrani i es divideixen els torns. Alguns prenen posicions en l'embull d'edificis bombardejats al llarg del front. Els altres, tot i la calor, es posen jaquetes de màniga llarga i se'n van a excavar túnels. Amb cisells, martells i pales –i barres d'acer per eliminar roques– excaven lentament i, sobretot, en silenci per evitar ser detectats. Caven els túnels per eludir les posicions de l'exèrcit o posar-los bombes. També caven per evitar que l'altre bàndol també ho faci.

Els rebels no tracten les estructures històriques incomparables d'Alep de manera diferent que els soldats d'Al-Assad. Però necessiten molt de temps per fer el que l'exèrcit siríà pot fer en pocs minuts. "En els últims quatre mesos, hem fet esclatar i hem pres un edifici, i no n'hem perdut cap. Els helicòpters d'Al-Assad controlen l'aire, però nosaltres el subsòl", diu el comandant Abu Arab, antic propietari d'una *boutique*. Els seus homes l'anomenem el màrtir vivent des que una bala se li va incrustar al coll i un tros de metralla sobre l'ull.

Les milícies i les tropes que lluiten en nom del règim cada vegada estan més nervioses quan senten els sons que vénen de baix. Totes dues parts han instal·lat

càmeres a les línies del front, "però la gent d'Al-Assad només tenen electricitat dues o tres hores al dia", diu Abu Arab. "Nosaltres en tenim les 24 hores. Les càmeres no funcionen sense electricitat. Haurien de posar en marxa els seus generadors, però aleshores no podrien sentir què està passant".

El des poblament continuat de la meitat oriental d'Alep pot ser almenys parcialment compensat per la font d'energia. La línia d'electricitat més important de tota la ciutat prové de Hama, al sud, i passa per l'est d'Alep en el seu camí cap a l'oest. Això significa que els rebels podrien tallar l'energia de l'oest. Volien fer-ho, però aleshores no hi hauria cap raó perquè el règim no tallés l'energia a tota la ciutat.

Cada bàndol pot fer xantatge a l'altre, així que els intermediaris han arribat a un compromís: les dues parts reben aproximadament la mateixa quantitat d'electricitat. Però hi ha 2,2 milions de persones que viuen a la meitat occidental, 10 vegades més que a l'altre costat, i això vol dir que la situació del subministrament és radicalment diferent. De fet, alguns dels barris rebels han tingut electricitat durant tot el dia des que els enginyers que treballen per al consell de la ciutat van reparar l'estació de distribució a principis de setembre.

"No era la meva hora". Quan tornem enrere, el vell encara mira avall des del balcó. Rahmu Hussein Abdullah, de 77 anys, fabricant de paper, és l'últim que queda al seu carrer. I pot continuar sent-ho. "Deixeu-me en pau amb els meus llibres!", diu. La seva biblioteca omple tota una habitació i diu que passa els dies llegint i tenint cura de l'edifici. No tindria més sentit tenir cura d'ell mateix i fugir abans que una bomba exploti?

"No, per què? Ja en va caure una, fa tres mesos, tot just davant de l'edifici", diu. Allà on hi havia la fleca. Desenes de persones s'esperaven a la cua quan l'helicòpter va aparèixer damunt d'ells. Potser no volien perdre el lloc a la cua, o potser, de totes maneres, no tenien cap possibilitat. Abdullah no feia cua aquell dia. Llegia un llibre i no tenia gana. La bomba li va esbiaixar el balcó i li va fer un forat a la paret de la sala d'estar, que ara està ple de roques. Però ell insisteix que no va ser sort. "Simplement encara no era la meva hora."

Els carrers d'Alep són buids i la mesquita roman abandonada fins i tot els divendres, dia de precepte.

Amb els seus últims veïns morts, es va comprar un ocell, un diamant clapat, per evitar la solitud. Li ensenya cançons que reproduceix en una vella gravadora de casset. Una de les curiositats sobre l'est d'Alep és que encara hi ha un bon nombre de botigues de mascotes, tot i que la majoria de comerços han tancat o han desaparegut del tot juntament amb els edificis que els albergaven.

Es poden sentir trets pels voltants, però Abdullah ni s'immuta. En comptes d'això, explica històries dels seus llibres, sobre Salomó i el rei Nimrod, Isaac i Josep. Parla de la presumpció de les persones que aspiren a ser amos de la vida i la mort, sobre els càstigs de Déu i el mosquit que Déu va enviar per matar Nimrod per la seva insolència. "No fugis de la mort", diu Abdullah.

Déu, però, no envia mosquits a Alep. En lloc d'això, l'exèrcit d'Al-Assad llança pesades bombes de barril. "Però no importa", diu. Les bombes no són "el problema, sinó el moment de la meva mort, que ja ha estat determinat". És una bogeria pensar d'aquesta manera? O és simplement un intent de fer que la bogeria del seu voltant semblés normal?

Una força unificadora. Cavadors de túnels estoics i jubilats cansats del món, a l'est d'Alep, dos grups dispars estan junts: els que creuen que, sense importar el que costi, encara tenen alguna cosa a dir en el seu propi destí i aquells que

creuen que ningú no pren decisions. S'han convertit en companys de viatge a l'infern. Poden tenir diferents respostes sobre què els manté allà, però encara hi són, i això és una força unificadora.

Poques vegades algú expressa hostilitat cap a l'altra meitat de la ciutat. Ell i els seus homes lluiten contra el règim, diu Abu Arab, el comandant rebel, "i no la gent d'allà". Per descomptat, això no impedeix que els rebels disparin projectils i llaunes de gas plenes d'explosius a l'altra part de la ciutat. El seu rang és curt, però maten indiscriminadament.

Gairebé tothom té coneguts o familiars a l'altra banda. Fins i tot hi ha agències de viatges a Salahuddin, a primera línia del front, que ofereixen viatges amb autobús "d'Alep a Alep". El viatge, 600 metres en línia recta, dura 12 hores perquè l'autobús s'obre camí a través de bona part del nord de Síria. Només aquells que no estan a les llistes de persones buscades pels serveis d'intel·ligència totpoderosos d'Al-Assad s'atreveixen a fer el viatge. Tot i això, aparentment hi ha gran demanda de places.

Una persona que va fer el viatge fa algunes setmanes va comptar "46 punts de control". "Als rebels no els importava a quina part de l'autobús sèiem, però aleshores vam passar pel califat de l'Estat Islàmic. Totes les dones havien de portar vel integral i seure a la part de darrere, i els homes havien de seure al davant. Cada dona havia d'anar acompanyada

del marit, el pare o un germà, i si no, no podia viatjar! Per resoldre el problema, el conductor de l'autobús va crear matrimonis ficticis: 'Vosaltres dos, vosaltres dos, vosaltres dos'".

Després va venir la zona en poder de les forces del règim. "Tothom es va haver de moure un altre cop, amb els homes i les dones asseguts junts, sense mocador al cap i preferiblement amb una ampolla de vodka a la mà." És difícil imaginar que algú que viu en una part d'una ciutat que les tropes de l'altra banda proven de destruir hi facin excursions i després tornin a l'infern. Però passa.

Els divendres, els jornalers del barri en bona part abandonat de Haidariya es reuneixen en l'única rotonda a la zona, com cada matí. Qualsevol persona d'Alep que necessita artesans o treballadors per unes hores s'hi acosta. És l'únic lloc de Haidariya on la gent encara es congrega. Els carrers estan buits i la mesquita abandonada, fins i tot els divendres. Aquest matí, a les 8, hi ha prop de 15 homes que s'esperen a la rotonda, mentre alguns conductors seuen als seus petits camions al costat de la carretera amb els motors al ralenti. Més tard, un dels supervivents dirà que no van sentir res. Un milicià consternat mussitarà que ell sempre havia advertit als homes que no es reunissin cada dia a la mateixa hora. Un dels ferits dirà que ell sempre tenia por, és clar, però que "he d'alimentar la meva família."

A les 08:03 del matí, una bomba de barril destrossa tres edificis, els camions i 11 dels homes. Quan els paramèdics arriben a l'escena, es troben parts de cossos als terrats dels edificis destrossats. La dotzena víctima mor a l'hospital. Els metges ens demanen que no esmentem ni el nom ni la ubicació de l'hospital, "si no, ens bombardejaran més sovint".

L'única de les 16 persones que encara és viva al final de la setmana és Muhsin, l'electricista que cantava mentre rentava la seva motocicleta. Tres dels ferits de Haidariya són a l'hospital. Els metges han amputat la cama d'un dels pacients, el segon es queixa en veu baixa i el tercer, amb un munyó embenat on abans tenia la mà, repeteix constantment: "On sóc?" Ho diu una vegada i una altra, sense sentir i sense esperança: "On sóc?".

Christoph Reuter
© Der Spiegel

Traducció de Paula Arnas Antolín